

TÓTH JUDIT*

A MENEDÉKJOGI ELJÁRÁS BUKTATÓI

Milyen sajátosságai vannak a menedékjogi eljárásnak? A szerző az elméleti kérdéseken túl a hazai szabályozást elemzi a közelmúlt menekültügyi eseményeit követve. A gyakori jogszabályi módosítások, különösen az ország területére belépés, a tisztességes eljárás és a személyi szabadság garanciáinak hiányai miatt, magában rejti annak lehetőségét, hogy a kérelmezők gyakrabban fordulnak nemzetközi jogvédelmi fórumokhoz. A menedékjogi eljáráshoz és egyben védelemhez jutás, a nyelvi, jogi segítség, a képviselő nehézségei és hiányosságai, a rövid határidők, az egyetlen fokozatú jogorvoslati rend és általában a kérelmező jogi helyzete az eljárás alatt csökkenti az alapos, egyéniesített és fair eljárás lehetőségét. Pedig itt egy kiszolgáltatott kérelmezői csoportról van szó, akik még kevesebb garanciát kapnak, mint más ügyfelek a közigazgatási eljárásban, és különösen a tömeges migrációs válsághelyzetben hiányoznak a tisztességes eljárás biztosítékai.

1. BEVEZETÉS

A nemzetközi védelemre szorulókról (is) szóló ENSZ egyezmények alig tartalmaznak eljárási szabályokat. A menedékjogi eljárást ezért az univerzális jogelvekre való hivatkozással, különböző ajánlásokkal – például az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UN Refugee Agency, UNHCR) dokumentumai¹ – és nemzeti jogszabályokkal, bírósági ítéletekkel alakították ki. Ezt a több évtizedes trendet az Európai Unióban kidolgozott közös eljárási normák² törték meg, ám a menekültügyi eljárás diverzitása megmaradt. A különösség – a többi közigazgatási, kérelemre induló eljáráshoz képest – abban áll, hogy a menekültügyi hatóságra hárulnak a következő, nem rutinszerű feladatok:

* Docens, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 6721 Szeged, Bocskai u.10–12. E-mail: alkotmanyjog@juris.u-szeged.hu.

¹ UNHCR: „Procedural Standards for Refugee Status Determination under UNHCR’s Mandate” 2013.; UNHCR: „Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees” HCR/IP/4/Rev.1, 1979.

² Különösen a Tanács 2005/85/EK irányelve a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól; a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv; az egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló 604/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet; a harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó szempontok és eljárási szabályok megállapításáról szóló 343/2003/EK tanácsi rendelet részletes alkalmazási szabályainak megállapításáról szóló 1561/2003/EK rendelet módosításáról szóló 118/2014/EU bizottsági végrehajtási rendelet; a harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló 604/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet.

- a) a kérelmező személyének azonosítása (személyi okmányok hiányában, biometrikus azonosítók, családi kapcsolatok alkalmazása),
- b) az üldöztetéstől való megalapozott félelmére vonatkozó információk beszerzése és ellenőrzése (szavahihetőség, országinformációs adatbázis, *amicus curiae* közreműködése, szakértők és UNHCR bevonása),
- c) elfogulatlan ügyintézés (diszkrimináció tilalma, panelban eljárás, meghallgatás),
- d) nyelvi és kulturális távolság leküzdése (tolmácsolás és fordítás – akár nem sztenderdizált nyelvről is –, analfabéta ügyféllel, interkulturális találkozásra felkészített közreműködőkkel),
- e) sérülékeny kérelmező (például poszttraumás stressz szindrómában szenvedő, egyedülálló kiskorú, terhes nő) egyéni igényeinek felismerése és kezelése,
- f) jogi segítők, képviselők bevonása, közreműködésük ingyenes biztosítása,
- g) díjmentesség,
- h) kitanítási kötelezettség,
- i) egyéniesítés az eljárásban és a döntésben (meghallgatás, indoklás, szünetelés a kérelmező állapota, sérülékenysége szerint),
- j) az eljárás során a szociális kiszolgáltatottság oldása, szociális minimumok biztosítása,
- k) az eljárás során a kérelmező rendelkezésre állásának és az ország területén való tartózkodásának biztosítása, szűk kivételekkel (őrizetben tartás a lehető legrövidebb ideig, biztonsági szűrés, visszafordítás tilalma),
- l) hatékony, bírói jogorvoslathoz való jog garantálása.

Ezen sajátosságokra tekintettel³ az eljárás és a fórumrendszer önálló megoldásokat hozott létre, és eltér a rutinszerű vagy más emberi jogok, alapjogok érvényesülését jelentő (közigazgatási, rendészeti, bírósági) eljárásoktól. Nézzük, hogy ez mit jelentett Magyarországon a közelmúltban.

2. AZ ELJÁRÁSI REND ÁTALAKÍTÁSA

2015 januárjában a menedékjogi eljárás⁴ még leírható volt négy főbb mozzanat alapján: a) a menedékjogi eljáráshoz való hozzáférés (belépés, nem-szankcionálás és kapcsolatfelvétel a hatósággal, kérelem vagy védelem igényének jelzése, eljárás lefolytatásának helyére jutás vagy szállítás); b) a menedékjogi eljárás során a kérelmező szabadságának csak szükséges mértékű korlátozása (biztonsági és egész-

³ Példaként lásd Jane HERLIHY – Kate GLEESON – Stuart TAYLOR: „What assumptions about human behaviour underlie asylum judgements?” *International Journal of Refugee Law* 2010/3. 351–576, *bit.ly/2vkQQYr*; GYULAI Gábor (szerk.): *Credibility assessment in asylum procedures – A multidisciplinary training manual* (Budapest: Hungarian Helsinki Committee 2013), *bit.ly/38h3ICU*; Laura SMITH-KHAN: „Different in the Same Way? Language, Diversity, and Refugee Credibility” *International Journal of Refugee Law* 2017/3. 389–416; Guy S. GOODWIN-GILL – Jane McADAM: *The Refugee in International Law. Third Edition* (Oxford: Oxford University Press 2007).

⁴ TÓTH Judit: „...a hazájukat elhagyni kényszerülők emberi jogainak és alapvető szabadságainak védelmére” *Fundamentum* 2015/4, 61–66, *bit.ly/3byuZnQ*.

ségügyi szűrés, meghallgatás, adatgyűjtés a személyazonosságának tisztázáshoz); c) a menedékjogi eljárás érdemi lefolytatása (elsődleges szűrés a nyilvánvalóan alaptalan ügyekben, érdemi tényfeltárás, valószínűsítés, bizonyítás, a kérelmező tisztességes eljárási jogaihoz kapcsolódó minimumtámogatás, azaz ellátás és segítség biztosítása, a sérülékeny csoportba tartozók sajátos támogatása, jogorvoslat); vagy érdemi döntés nélküli megszüntetése (átadás más országnak, eljárás megszüntetése, visszavont kérelem); d) eltávolítás (kiutasítás, kitoloncolás) és annak végrehajtásáig a szükséges mértékű szabadságkorlátozás; önkéntes hazatérés vagy intézkedések megtétele a befogadás, beilleszkedés érdekében (nyelvtanfolyam, okmányok kiadása, integrációs szerződés előkészítése stb.).

Hogyan alakult át ez az eljárás 2015–2018 között? Fokozatosan, a menekültügyi válsággal indokolva.⁵ Annyiban változatlan maradt, hogy *a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény* (Metv.) 19. §-a kínálta lehetőséget, amely a tömegesen menekülők csoportos elismerésére vonatkozik, Magyarország nem használta ki. E rendelkezés szerint menedékesként ideiglenes védelemben részesíthető az Európai Unió Tanácsa által – *a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelemről szóló 2001/55/EK (2001. július 20.) tanácsi irányelvben* foglaltak szerint – ideiglenes védelemre kijelölt bizonyos menekültcsoport, de a kijelölésre a kormány is jogosult lenne. Ennek feltétele, hogy a csoportba tartozó személyek fegyveres konfliktus, polgárháború vagy etnikai összecsapás, illetve az emberi jogok általános, módszeres vagy durva megsértése – így különösen kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód – miatt kényszerüljenek elmenekülni hazájukból. A szíriai menekülők nagy valószínűséggel megfelelnek e kritériumoknak, azonban tekintettel arra, hogy esetükben a rendelkezés alkalmazásáról vita sem volt, a mellőzés indokai nem ismertek.

Bár soha nem alkalmazták, mégis módosították a menedékesekre vonatkozó szabályoknak azt a részét, amely kizárja a védelemből például azt a külföldit, akiről a bíróság jogerős ügydöntő határozata megállapította, hogy olyan bűncselekményt követett el, amelyre a magyar jog ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztés büntetés kiszabását rendeli, vagy aki nemzetbiztonsági veszélyt jelent.⁶ Ezzel egységesé vált a nemzetközi védelmet igénylő személyek (menekült, oltalmazott vagy menedékes) kérelmének méltatlanság címén való elutasításának szabályozása. Pedig a védelem eleve csak legfeljebb egy évre szóló megoldás; vagy a kormány által szabott valamely feltétel (tény) bekövetkezéséig, avagy esetleg a magyar állampolgárság (rapid) megszerzéséig állhat fenn.⁷ Vajon miért van szükség a kizárás pontosítására, ha azt soha sem kívánják alkalmazni, és miért létezik két külön státusz (egy az irányelvben és egy szigorúbb kizárási szabályokat tartalmazó a menedék-

⁵ MAJTÉNYI Balázs: „The Refugee Crisis in 2015 and its Aftermath: a Comparison of the Hungarian and Italian Responses” in: MAJTÉNYI BALÁZS – Gianfranco TAMBURELLI (szerk.): *Human Rights of Asylum Seekers in Italy and Hungary. Influence of International and EU Law on Domestic Actions* (Torino: G. Giappichelli Editore 2019) 159–174.

⁶ *A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi CXCVII. törvény* 252. § b) pontja módosította a *menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény* (Metv.) 21. § (1) bekezdés b) és c) pontját.

⁷ *Az egyes migrációs tárgyú törvények módosításáról szóló 2017. évi CXLIII. törvény* 62. §-a révén.

jogi törvényben), ha még vita sincs ezek alkalmazhatóságáról? Utoljára a bosnyák menekültek kaptak ideiglenes védelmet Magyarországon, 1992–2002 közt élvezve az átmeneti befogadást.⁸ Talán ez volt az elrettentő példa?

A háborús megközelítés érződik a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet menedékjogi törvénybe való bevezetésén⁹ és annak több éve tartó, jogsértő fenn-tartásán. Az Alaptörvényben szereplő különleges jogrend bevezetését megalapozó öt indok a lakosság megvédéséhez tehát nem volt elég. Ahhoz 2016-ban hozzátették a terrorveszélyt, majd 2018-ban a honvédelmi veszélyhelyzetet. Ez utóbbit sem az Alaptörvényben helyezték el, ahogy a menekültekre hivatkozó válsághelyzetet sem. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló *2011. évi CXIII. törvény* módosítása szerint a honvédelmi veszélyhelyzet hat hónapig állhat fenn, bár ez meghosszabbítható vagy újra elrendelhető. A honvédelmi veszélyhelyzetet –ideértve az államhatár ellenőrzésének szigorítását, valamint honvédségi szervezetek kijelölt állományának részvételét a határellenőrzésben – a kormány rendelheti el a határrendészetért felelős miniszter javaslatára. Mindez azért érdemel figyelmet, mert a honvédség ezt a feladatot fegyverhasználati jog birtokában láthatja el, noha a veszély fogalma meglehetősen absztrakt, és az országnak elsősorban annak hatásaira kell felkészülnie.¹⁰ Láthatóan a tömeges migrációs válsághelyzetben már begyakorolt honvédségi határellenőrzés intézményesül,¹¹ alkotmányosan vitatható indokkal (lásd Mészáros Gábor tanulmányát e lapszámban), és ezzel a potenciális védelmet kérőket riasztják, terelik el.

A Metv. jogharmonizációs záradéka is módosult, kéttucatnyi lett azoknak az uniós jogi aktusoknak a száma, amelyeknek részleges vagy teljes megfeleltetését, hazai alkalmazhatóságát célozza – együtt a Metv. végrehajtási rendeleteivel. Például a visszatérési irányelvre ugyanúgy hivatkozik, mint a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadásáról szóló, a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra vonatkozó irányelvre, miközben a hazatérés, a beilleszkedés vagy a kérelmezők szociális biztonságát szolgáló szabályokat szinte felszámolták, és a beilleszkedést segítő szabályok helyébe léptek a szigorítást tartalmazó eljárási normák.¹²

⁸ „Hazamennek az utolsó bosnyák menekültek” MTI, 2002. március 27.

⁹ *Az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény* által bevezetett, majd a *határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról 2017. évi XX. törvény* által átfogalmazott módosítás.

¹⁰ *A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvénynek (Hvt.) az egyes törvényeknek a Magyar Honvédség új szervezeti rendjének kialakításával összefüggő módosításáról szóló 2018. évi CX. törvény* által módosított 21/A §-a szerint a honvédelmi veszélyhelyzet a szomszédos államban kialakult és katonai kezelést is igénylő, Magyarország biztonságát közvetlenül veszélyeztető veszélyhelyzet magyarországi hatásaira reagál.

¹¹ Hvt. 36. § (1) bekezdés: „A Honvédség fegyverhasználati joggal látja el a következő feladatokat: h.) a menedékjogról szóló törvény szerinti tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején közreműködés az államhatár őrzésében, az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtásában, valamint az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekmények elhárításában, i.) honvédelmi veszélyhelyzet idején az államhatár ellenőrzésében való részvétel.”

¹² A Metv. VI/A. Fejezetét (32/C–32/Y. §) újonnan a *2017. évi CXLIII. törvény* iktatta be.

Az egyes eljárási mozzanatok főbb változásait a következőkben foglaljuk össze, azzal, hogy az eljárás mai sémáját is ábrázoljuk.

3. A VÉDELEMHEZ HOZZÁFÉRÉS

A védelemhez hozzáférés két szempontból is megnehezült a határon belépés akadályozásával és a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetésével. Egyrészt, a rendőrség 2016 júliusában felhatalmazást kapott, hogy Magyarország területének az *Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendeletével* létrehozott *Schengeni határ-ellenőrzési kódex* 2. cikk 2. pontjának megfelelő külső határ szerinti határvonalától, illetve a határjeltől számított 8 km-es sávon belül feltartóztatassa a Magyarország területén jogellenesen tartózkodó külföldit, és őt a kerítés legközelebbi kapuján átkísérje, kivéve, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel. 2017 márciusától pedig már az illegálisan tartózkodó külföldit az egész ország területéről a határ menti kerítés külső oldalára szállíthatja, vagyis ez a módosítás a migrációs válsághelyzetre tekintettel kiterjesztette a „8 kilométeres szabályt” a teljes országra.¹³ Ugyanis a külföldi a kérelmét Magyarország területére történő beléptetés előtt, vagy a kerítés kapuján belépve, a tranzitónában nyújthatja csak be. A kérelmezőt így nem illeti meg a belépési és a tartózkodási jog, engedély, a munkavégzés joga, köteles a tranzitban tartózkodni. A kérelem elfogadhatóságáról soron kívül, de legkésőbb a kérelem benyújtásától számított nyolc napon belül döntenek, a kérelem elfogadását követően pedig legfeljebb négy hét után beléptetik a kérelmezőt. Bár ezt megelőzően a kérelmező fizikailag az ország területén tartózkodik, jogilag úgy tekintik, hogy még nem lépett be oda. Ezáltal a „területen kívülség fikciójára” hivatkozva több emberi jog megtagadására is lehetőség nyílik.

Másfelől, a tranzitóna kapuja Szerbia (vagy Horvátország) felé nyitva áll, a kérelmező ezekbe az országokba formális vagy érdemi döntés, hatósági kommunikáció nélkül visszairányítható. Ha pedig formális döntésre van szükség, úgy egy kormányrendelet alapján az Európai Unió tagjelölt államai, valamint Koszovó és Bosznia–Hercegovina is biztonságos származási országnak minősülnek,¹⁴ noha a Metv. definíciója szerint a hatóságnak meg kell győződnie arról is, hogy az 1951. évi genfi egyezményenl összhangban, ott tiszteletben tartják a visszaküldés tilalmának elvét, továbbá elismerik és alkalmazzák a nemzetközi jog azon szabályát, miszerint a kérelmező olyan ország területére nem utasítható ki, ahol az a veszély fenyegeti, hogy halálra ítélik, kínozzák vagy más embertelen bánásmódnak, büntetésnek vetik alá, és a menekültként elismerés kérelmezésének lehetősége, valamint elismerés esetén a védelem megfelel a genfi egyezményben foglaltaknak. A hatóság meggyőződ-

¹³ *Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény* 5.§-a, amelyet módosított a *határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról szóló 2016. évi XCIV. törvény*, a *2017. évi XX. törvény* és a *2017. évi CXCVII. törvény*.

¹⁴ *191/2015. (VII. 21.) Korm. rendelet a nemzeti szinten biztonságosnak nyilvánított származási országok és biztonságos harmadik országok meghatározásáról*.

sét kétségessé teszi, hogy a gyorsított illetve az elfogadhatósági eljárásban a hatóság a biztonságos országról nem egyéniesítve dönt, és a kérelmező egyéni indokait csak akkor vizsgálja, ha azok kifejezetten alkalmasak a vélelem megdöntésére és az érdemi eljárás megindítására.

Az EU Alapjogi Ügynöksége (*European Union Agency for Fundamental Rights, FRA*) is aggódik:¹⁵ a menedékjog iránti kérelmek automatikus elfogadhatatlansága általánossá vált Magyarországon, mivel a hatóságok *az egyes törvényeknek a jogellenes bevándorlás elleni intézkedésekkel kapcsolatos módosításáról szóló 2018. évi VI. törvény* módosításait alkalmazni kezdték. Az új rendelkezések szerint a menedékjog iránti kérelem akkor is elfogadhatatlan, ha a külföldi olyan (származási vagy tranzit-)¹⁶ országból érkezett, ahol nem üldözték. Az elfogadhatatlan kérelmek többségében a menekültügyi hatóság arra alapozta indokait, hogy a kérelmezők Szerbián keresztül érkeztek. A múlthoz képest, amikor a bírák egyedi esetekben hatályon kívül helyezhették a hatóság biztonságos harmadik országra vonatkozó határozatát, most kevésbé kérdőjelezhetik meg azt. Ugyanis a minden kérelmezőnél kötelező egyéniesítéssel (Metv. 40.§) szemben látszólag a delegált jogkörben kiadott, a biztonságos országokról szóló kormányrendeleti lista,¹⁷ által keletkeztetett vélelem vált elsődlegessé, amelyet a kérelmezőnek kell – bizonyítékokkal – megdöntenie. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ezért az Európai Unió Bíróságához fordult, előzetes döntéshozatalt kérve abban a kérdésben, hogy vajon a menedékjogi törvény módosítása nem sérti-e az uniós menekültügyi vívmányokat. A rendőrség csupán 2018. szeptember–október hónapban 840 külföldit tartóztatott fel a határ közelében, és az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) adatai szerint őket a kerítés külső oldalára kísérte a magyar–szerb határon. Az Európa Tanács kínzás megelőzésével foglalkozó bizottsága (*Committee for the Prevention of Torture, CPT*) Magyarországról szóló jelentésében¹⁸ arra a következtetésre jutott, hogy bár a hatóságok gyakran készítettek fényképeket a feltartóztatott migránsokról, miközben a határkerítés mentén visszakísérték őket a kapukhoz, ez nem felel meg a regisztrációs követelményeknek. Az ORFK adatai szerint ebben az időszakban a rendőrség és a honvédség megakadályozta, hogy 241 ember átlépje a határt Magyarországra a határkerítésen keresztül, vagyis a védelemhez való hozzáférés lehetősége fizikailag és jogilag is minimalizálódott.

¹⁵ FRA: „Periodic data collection on the migration situation in the EU. November Highlights” 2018, 2–3, bit.ly/2UO7uu8.

¹⁶ *Az egyes törvényeknek a jogellenes bevándorlás elleni intézkedésekkel kapcsolatos módosításáról szóló 2018. évi VI. törvény* 7. § (1) bekezdése iktatta be a Metv. 51.§ (2) bekezdésébe.

¹⁷ *A nemzeti szinten biztonságosnak nyilvánított származási országok és biztonságos harmadik országok meghatározásáról szóló 191/2015. (VII. 21.) Korm. rendelet módosításáról szóló 63/2016. (III. 31.) Korm. rendelettel módosított 191/2015. (VII.21.) Korm. rendelet.*

¹⁸ Council of Europe: „Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 20 to 26 October 2017” CPT/Inf (2018) 42. bit.ly/31Peto9.

4. A KÉRELMEZŐ JOGÁLLÁSA AZ ELJÁRÁS ALATT

Az elismerését kérő személyazonosításra alkalmas, hiteles okmányok hiányában köteles minden tőle telhetőt megtenni személyazonosságának tisztázása érdekében, így különösen felvenni a kapcsolatot családtagjaival, rokonaival, jogi képviselőjével, illetve – nem állami vagy azzal kapcsolatban álló üldözött esetén – származási országa hatóságaival.

További változás, hogy ha a kérelmező az eljárás lefolytatását nem akadályozza, a tolmács kiválasztása során figyelembe kell venni az elismerését kérő és a tolmács származási országa, illetve kulturális háttere tekintetében felmerülő, a kérelmező által a menekültügyi hatóság részére jelzett esetleges ellentéteket. Ám aligha van a kérelmező olyan tájékozott, hogy felmérje, nem profi (felkészített, vizsgával rendelkező, elfogulatlan) tolmácsokat is alkalmazhatnak. Sürgősség esetén a kirendelő végzés hiányzik, illetve annak meghozatala nem kötelező. Szerencsére a fordítási és tolmácsolási költséget az ügyfél csak akkor viseli, ha ismételt eljárásban a hatóság erre kötelezi, e tekintetben jogorvoslati lehetőség nem áll rendelkezésére.¹⁹

A jogállást érintően a hat hónapra vagy gyermekes családok esetében harminc napra elrendelhető menekültügyi őrizet vált általánossá, még akkor is, ha a külföldi nem kért menedéket, de a dublini átadásnak helye van. Ez a folyamat az eljárási garanciák csökkentése mellett zajlott. Kifogás benyújtására például három napon belül van lehetőség, a kérelmező jogi képviselő távollétében is meghallgatható, távtolmácsolás és távmeghallgatás is lehetséges, a járásbíró a jogszerűség és szükségesség vizsgálatában egyesbíróként jár el. A menekültügyi őrizetet továbbá nem kell külön erre a célra létesített vagy kijelölt intézményben végrehajtani, ha az elismerésüket kérők kivételesen nagy száma előre nem látott súlyos terhet ró a menekültügyi őrzött befogadóközpontok kapacitására, illetve a menekültügyi hatóságra (bár a kivételesen nagy számot nem definiálták).

A kérelmet ismételten benyújtó személyt, ha azt a kiutasítást megelőzően nyújtja be, vagy már jogerősen elutasított kérelme van, nem illeti meg a tartózkodásra jogosító engedély, az ellátás és a támogatás (szállás főleg a tranzitban vagy őrizetben). Emellett nem illeti meg a munkavégzésre való jogosultság a befogadó állomás területén vagy közfoglalkoztatásban a kérelem benyújtásától számított kilenc hónapig (sőt lehet, hogy azt követően a külföldiekre vonatkozó általános szabályok szerint sem), továbbá köteles viselni az eljárás során a tolmácsolás, fordítás költségeit, ha nem kapott alóla mentességet.

Az eljárás megszüntetése olyan döntés, amelyben a kérelemben foglaltak érdemi tisztázására nem kerül sor, ám meghozatalára meglehetősen sok okból van lehetőség: például ha a kérelmet írásban visszavonják, vagy a kérelmező a nyilatkozattételt megtagadja és ezzel a kérelem elbírálását megakadályozza, a személyes meghallgatásán írásbeli felszólításra nem jelenik meg és távolmaradását megfelelően nem igazolja, esetleg a számára kijelölt szálláshelyet vagy tartózkodási helyet 48 órát meghaladóan engedély nélkül elhagyja, ismeretlen helyre távozik, és távolma-

¹⁹ Metv. 34. §, amit a 2017. évi CXLIII. törvény 71. §-a módosított.

radását megfelelően nem igazolja, ujjnyomatának vagy arcképmásának rögzítését megakadályozza vagy lehetetlenné teszi. E döntés lehetséges súlyos következményeivel a kérelmező sokszor nincs tisztában, szükséges lenne neki elmagyarázni azokat. Ehhez azonban a megfelelő jogi segítség, úgy tűnik, hiányzik.

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben a létesítmények építésével, telepítésével és üzemeltetésével összefüggő közigazgatási hatósági eljárásokat és a közbeszerzési eljárásokat – az építésügyi eljárás és a kártalanítási eljárás kivételével – nem kell lefolytatni. Ily módon a kérelmezők elhelyezése és ellátása alacsony színvonalú lehet. Az elismerés iránti kérelmek regisztrálásába és az ehhez kapcsolódó feladatok ellátásába a rendőrség, valamint a honvédség is bevonható, ideértve a fegyverhasználat és a kényszerítő eszközök alkalmazásának jogát.

Az oktatás és a rendőrorvosi alapellátás a tranzitónában²⁰ történik, szakorvosi ellátásra csak rendőrségi kísérettel kerülhet sor, nincs oktatási, utazási támogatás és zsebpénz, a dublini átadásra várókat sem kell befogadó állomáson elhelyezni. A tranzitóna fogva tartásként működik (elvileg négy hétig), napi huszonnégy órában folyamatosan, oda látogató csak a menekültügyi hatóság engedélyével léphet be. A kérelmező ruházatát és csomagját a tranzitónába történő beléptetéskor át kell vizsgálni, beléptetését követően pedig az anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven, a házi rend ismertetésével haladéktalanul tájékoztatni kell jogairól és kötelezettségeiről. A házi rendet a tranzitónában jól látható helyen, legalább öt nyelven ki kell függeszteni. Az őrzésen kívül egészségügyi szolgálat és szociális szolgálat működik, amely különös figyelmet fordít a különleges bánásmódot igénylő személyek ellátására, így nekik is biztosít étkezést, ágyat, ágyneműt, takarót és párnát, tisztasági csomagot, zárható szekrényt, vizet és mosdót, hozzáférést a tömegtájékoztatási és távközlési eszközökhöz, imaszobát, sportolási lehetőséget.

A házi rend szerint a kérelmező a tranzitban elhelyezett panasszal fordulhat a menekültügyi hatósághoz. Az elhelyezettet a tranzitban fogva tartják: köteles a tranzitóna számára kijelölt területén tartózkodni, a számára kijelölt lakrész helyett másik lakrész kijelölését pedig a menekültügyi hatóságtól kérheti. A szociális munkatársak szükség szerint, de legalább hetente szobavizitét tartanak, melynek során a behozni tiltott, valamint a fertőzésveszélyes tárgyakat eltávolítják, ehhez a szociális munkatársak a rendőrség munkatársainak segítségét is igénybe vehetik. Az elhelyezettnek a tranzitóna önkéntes elhagyásának szándékát a menekültügyi hatóság munkatársának jeleznie kell.

A vándorlási (belépési, védelemhez jutási) szabályok szigorodásával egyenes arányban nő az illegális, nem szabályos és az embercsempészettel párosuló beutazás. Az EU-ba való belépéshez (vízummal vagy menekültként) kapcsolódó, átlátható és jól alkalmazott jogi keretek megléte csökkenti a jogon kívüli és a biztonságot veszélyeztető belépési és tartózkodási megoldások körét.²¹ Ezért is vitatható az

²⁰ 3/2017. (III. 23.) BM rendelet a menekültügyi szervezeti rendszeréről szóló 52/2007. (XII. 11.) IRM rendelet módosításáról.

²¹ European Commission: „Communication from the European Commission to the European Parliament, the European Council and the Council on the Progress report on the Implementation of the European Agenda on Migration” COM(2018) 250 final, *bit.ly/31QFV4I*.

a megoldás, hogy a tranzitzőnákba bebocsátott menedékkérők őrizetbe kerülnek, jogorvoslati lehetőség nélkül. Ezt a szabályt a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetre hivatkozva vezették ezt be, valóságban kérelmező- és menekülttömeg hiányában. A 2015 szeptemberében bevezetett határvédelmi törvényhez kapcsolódó ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága is elmarasztalta Magyarországot: két bangladesi állampolgárt – miután benyújtották menedékkérelmüket – a szerb–magyar határon egy tranzitzőnákban őriztek 23 napig, mielőtt kiutasították volna őket az országból, mert biztonságos országon keresztül érkeztek. A két férfi ezt követően fordult a strasbourgi bírósághoz, amely elmarasztalta Magyarországot az egyezmény megsértése miatt,²² mivel sem érdemi jogorvoslat, sem a megfelelő garanciákkal ellátott és emberséges bánásmód nem volt biztosított a fogva tartás helyén, ráadásul a fogva tartás jogalapja sem felelt meg az Egyezmény 5. cikkében szereplő kritériumoknak.²³ Vagyis lehet ugyan gyorsított eljárással, akár a határon is lefolytatni a menedékjogi eljárást, de a kérelmezők őrizetbe vétele nélkül. Az ítélet továbbá megkérdőjelezi a biztonságos származási országok listájának mechanikus alkalmazását, ahogyan azt a hamis alternatívát is, hogy Szerbia felé nyitva áll az ajtó, tehát nincs akadálya a távozásnak, nem is fogva tartásról van szó – bár aki elmegy, annak elvész a menedékhez való joga. Valójában tehát a tranzitzőna fizikai és jogi létesítése szuverén nemzeti döntés, és ilyen tartalmú uniós és nemzetközi kötelezettség nem áll fenn (lásd Nagy Boldizsár írását e számban).

Mindezek okán a CPT már 2015 őszén fogva tartási helynek minősítette a tranzitzőnákát, és több körülménnyel kapcsolatban tett észrevételt: a határ menti menekültügyi eljárás gyorsasága; a menedékkérellem megengedhetetlenségére vonatkozó adminisztratív döntés esetén a fellebbezés automatikus felfüggesztő hatályának hiánya; az érintettek kötelező bírósági meghallgatásának hiánya a fellebbezési eljárás során; a jogerős bírósági határozat lehetséges meghozatala bírósági titkár által; az új tények és bizonyítékok lehetséges bírósági előterjesztésének hiánya; a jogi segítségnyújtás elégtelensége vagy rendelkezésre nem állása. E körülmények miatt a CPT arra ösztönözte a magyar hatóságokat, hogy megjegyzéseinek figyelembevételével tegyék meg a szükséges lépéseket (a jogszabályi intézkedéseket is beleértve) a határra érkező külföldi állampolgároknak a visszaküldés (vagy láncszerű visszaküldés) kockázatával szembeni hatékony védelmének biztosítása érdekében, és hangsúlyozta, hogy különösen az említett kockázatok egyedi elbírálását szükséges biztosítani.²⁴

A 2017-ben tovább szigorított szabály a be nem léptetésről vagy az elterelésről szól, mivel az eltávolított külföldieket semmilyen módon nem ellenőrzik, nem

²² *Ilias and Ahmed v. Hungary* [GC], no. 47287/15, ECHR 2019. Összefoglalta Szabó Attila: „Ilias és Ahmed Magyarország elleni ügye” *Fundamentum* 2017/1–2. 69–73, *bit.ly/2SmkOEu*.

²³ A menekültügyi őrizettel kapcsolatosan már sokkal korábban egyértelmű volt a jogalap és az eljárási garanciák hiánya, lásd Tóth Judit – Nagy Boldizsár – Kovács András György: „»A Kúrián nincsenek menekültügyek« – a menekültügyi joggyakorlatot elemző csoport jelentésének margójára” *Acta Humana* 2014/3. 39–56, *bit.ly/2He7FGX*.

²⁴ Európa Tanács: „Jelentés a Magyar Kormány számára a kínzás és Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőzésére Létrehozott Európai Bizottság (CPT) magyarországi látogatásáról (2015. október 21–27.)” CPT/Inf (2016) 27 2016, *bit.ly/2w6JAzx*.

veszik fel adataikat semmilyen adatbázisba, miközben Magyarország több európai bíróság ítélete szerint már nem számít biztonságos országnak a menedékerők számára. Ennek oka éppen a tranzitónákban tapasztalt rossz bánásmód, a Szerbiába visszaküldött (de ott hivatalosan vissza nem fogadott) kérelmezők sokasága, a röszkei és tompai beléptetés minimális létszáma és a tranzitban való őrizetbe vétel, vagyis az, hogy a kérelmezőkkel kapcsolatos eljárás és a bánásmód nem tisztességes. „Nemzetközi jogi szempontból ez szűrkezőnának számít, és a Magyarországról kiutasított személyeket gyakorlatilag a szerbiai erdőbe toloncolják. Az Európai Bizottság ezért nem pusztán azt kifogásolja, hogy a menekülteket a tranzitónákban őrizetbe veszik, hanem azt is, hogy a kiutasítás ellen csak korlátozott mértékben tudnak fellebbezni. A bíróságok jelenleg nem írhatják át a menekültügyi hatóság eljárásait – csak arra utasíthatják a hivatalt, hogy ismétlje meg az eljárást.”²⁵

Ezek a körülményeken ráadásul a civil szervezetek sem tudnak enyhíteni, mivel a tranzitónába belépés csak hatósági engedéllyel lehetséges.²⁶ A bevándorlási különadó bevezetése révén pedig a segítők anyagi alapjait, társadalmi hitelességét és elfogadottságát is gyengíteni kívánta a jogalkotó: adókötelesnek minősítette a bevándorlást segítő tevékenység magyarországi végzésének és a Magyarországon székhellyel rendelkező, bevándorlást segítő tevékenységet végző szervezet működésének anyagi támogatását.²⁷ Ilyen tevékenységnek minősül minden olyan program, akció, tevékenység, ha az közvetlenül vagy közvetve a bevándorlás (a nem uniós polgárok véglegesnek szánt áttelepülése lakóhelyük szerinti országból másik országba) előmozdítására irányul, és médiakampányok, azokban való részvétel, oktatásszervezés, hálózatépítés és működtetés vagy a bevándorlást pozitív színben feltüntető propagandatevékenység keretében valósul meg. A bevándorlási különadót – és annak eltitkolása esetén még a be nem fizetett adó felét kitevő adóbírságot – az ilyen tevékenységet végző szervezetnek kell megfizetnie (ide nem értve azt a szervezetet, amelynek mentességét nemzetközi szerződés vagy viszonyosság biztosítja). A bevándorlási különadóból származó bevétel a központi költségvetés bevételeként kizárólag határvédelmi feladatok ellátására szolgál, azaz fő célja a társadalmi segítőkészség, szolidaritás represszív eszközökkel történő teljes felszámolása.

²⁵ „11 pontban a menekültügy kíméletlen új szabályairól” *Helsinki Figyelő* 2017. március 28. bit.ly/38rZOSm.

²⁶ Például ezért jelezte 2019. június 24-én a Bizottság, hogy az Európai Bíróságához nyújt be keresetet a Magyarországgal szemben a migrációval foglalkozó civil szervezetekkel szembeni fellépés miatt. Emellett a 2017 októberében indított eljárás kiegészül egy másikkal, mivel a magyar hatóságok megtagadják az élelmet a szerb határon található tranzitónában ügyük elbírálására váró menekültektől. Lásd „July infringements package: key decisions” 2019. július 25. bit.ly/2ONgWkK.

²⁷ *Az egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények módosításáról, valamint a bevándorlási különadóról szóló 2018. évi XLI. törvény* 253. §.

5. A TISZTESSÉGES ELJÁRÁSHOZ SZÜKSÉGES GARANCIÁKRÓL

A határon lefolytatott eljárásban számos garancia nem érvényesül, például nincs szakhatósági részvétel, a bírósági iratot a hirdetmény kifüggesztésétől számított harmadik napon kell kézbesítettnek tekinteni. A menedékjogi eljárásban az *általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény* rendelkezéseitől több ponton lehet eltérni, mint korábban, ennek szabályai pedig alkotmányos indok, arányossági és szükségességi mérlegelés nélkül sűrűn változnak.²⁸ Így el lehet tekinteni az eljárási alapelvektől, az ügyintézőkre és tolmácsokra vonatkozó kizárási szabályoktól, a szakértők és tanúk adatainak zártan kezelésétől, az ügy szempontjából fontos védett adatok ügyfél általi teljes megismerésének lehetőségétől, továbbá lehetőség van a gyerekek, cselekvőképtelenek szülő vagy gondnok nélküli meghallgatására is. A fogyatékossgal élők nem nyilatkozhatnak írásban, a kérelmezők nem adhatnak be igazolási kérelmet a mára rendkívül megkurtított eljárási határidők túllépése miatt. A jogsértő határozatot hivatalból észlelve sem lehet módosítani vagy visszavonni, és a jogsértésnek az ügyész révén történő kiküszöbölésére sincs mód: nem hívhatja fel a figyelmet a jogsértésre, nem kérheti a jogsértő határozat módosítását, visszavonását, valamint közigazgatási pert sem indíthat.

A bíróság a fogva tartás felülvizsgálatáról a keresetlevél érkezésétől számított hatvan napon belül dönt. Az eljárásban szükség esetén személyes meghallgatásnak van helye. A bírósági eljárásban a kérelmező személyes meghallgatása kötelező, ha a kérelmező menekültügyi őrizetben van (távmeghallgatás), de a személyes meghallgatást a bíróság mellőzi, ha a kérelmező a szálláshelyéről nem idézhető, ismeretlen helyre távozott vagy az ismételt kérelem a korábbival azonos ténybeli alapon nyugszik.²⁹

A kormány országinformációs központként jelölte ki a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatalt (2019 júliusától: Országos Idegenrendészeti Főigazgatóságot), amely megkeresésre a menekültügyi és idegenrendészeti hatóság – tulajdonképpen saját maga –, valamint az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága részére 15 napon belül országinformációt ad, kivéve, ha gyorsított eljárásról vagy elfogadhatatlan kérelemről van szó. Az ilyen esetekben ugyanis tényfeltárás nem szükséges, a biztonságos ország vélemét pedig a kérelmezőnek kell megdöntenie bizonyítékokkal.

További sajátosság, hogy a 14 év alatti gyermek meghallgatását lehetőleg gyermekbarát meghallgatóhelyen kell lefolytatni, a kiskorú meghallgatását végző személynek pedig rendelkeznie kell a kiskorú meghallgatásához szükséges ismeretekkel. Az ügygondnok vagy gyermekvédelmi gyám a személyes meghallgatásról, az arra való felkészülés módjáról, valamint annak következményeiről az elismerését kérőt tájékoztatni köteles. Ha az eljárási képességgel nem rendelkező elismerését

²⁸ A Metv. e rendelkezéseit a *2017. évi CXLIII. törvény*, majd az *egyes migrációs tárgyú és kapcsolódó törvények módosításáról 2018. évi CXXXIII. törvény* módosította.

²⁹ A fogva tartásnak a *2013/32/EU irányelv* 26. cikk (2) bekezdésében előírt gyors bírósági felülvizsgálatához hiányzik a jogi segítség, így tisztázatlan marad, vajon a kérelmezőt konkrétan miért kell őrizetben tartani.

kérő törvényes képviselőjének a személyes meghallgatáson való jelenléte a tényállás tisztázását akadályozná, a menekültügyi hatóság köteles eseti gondnok vagy eseti gyám kirendelését kérni. Kérdés, hogy ehhez a decentralizált rendszerben miként állnak rendelkezésre a képzett segítők, ügygondnokok.

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben kevesebb garancia is elég. Nincs például befogadási ellátási minimum, valamint kérelmezés és elhelyezés csak a tranzitónában lehetséges, tekintettel a rendőr azon – már említett – jogára, hogy az ország területén jogellenesen tartózkodó külföldit átvezesse az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény kapuján. A 14 éven felüli gyermek képviselőjének ellátása érdekében a gyámhatóságot nem gyermekvédelmi, hanem csak eseti gyám kirendelése iránt kell megkeresni. A menekültügyi eljárásban hozott döntést a kihirdetés (hirdetőtáblára kihelyezés) napján közöltnek kell tekinteni vagy három napon belül más módon közölni kell. A kérelmező elhelyezése (még a kísérő nélküli 14 év feletti gyermeké is) bárhol történhet; őrizetben lesz, vagy tartózkodási helyet jelölnek ki számára. A kérelem elfogadhatatlansága, illetve a gyorsított eljárás miatt a kérelmező bírósági felülvizsgálatért három napon belül folyamodhat, a kérelem ismételt elutasítása miatti döntés ellen azonban nincs jogorvoslati lehetőség. Az eljárás megszüntetése többféle okból lehetséges, de jogorvoslati kérelemmel az ellen sem lehet élni, ahogy az eljárás folytatása sem kérelmezhető. Mindezek alapján elmondható, hogy a határon és a repülőtéren lefolytatott eljáráshoz képest egy új, sajátosan póre eljárási forma született.

6. DÖNTÉS A JOGÁLLÁS MEG NEM ADÁSÁRÓL ÉS VISSZAVONÁSÁRÓL

Menekültként nem ismerik el azt, akinek esetében a genfi egyezmény 1. cikk D, E vagy F pontjában szereplő valamely ok fennáll. Ezt bővítette ki a Metv. új, menekültkénti elismerést kizáró okok meghatározásával. Az Egyesült Nemzetek céljával és alapelveivel ellentétesnek minősíthető cselekmények körébe beemelte a terrorcselekmény, a terrorizmus finanszírozása vagy az e cselekmények elkövetésére való felbujtás elkövetését, sőt egyéb eseteket is meghatározott a genfi egyezményhez képest. Ilyen az, ha a kérelmező tartózkodása a nemzetbiztonságot veszélyezteti, vagy ha a bíróság jogerős határozatában olyan bűncselekmény elkövetése miatt ítélte el, amelyre a törvény ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztés büntetés kiszabását írja elő.³⁰

A vizsgált időszak fejleménye, hogy a befogadott jogállás korábban ideiglenes tartózkodásra jogosító idegenrendészeti jogcím volt, mára azonban legfeljebb egy-egy évre szóló menedékjogi jogcím lett belőle. Ezt a jogállást az a külföldi élvezheti, aki nem felel meg a menekültként vagy oltalmazottként való elismerés feltételeinek, de fennáll annak a veszélye, hogy származási országába történő visszatérése esetén faji, illetve vallási okok, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoport-

³⁰ Metv. 8. §.

hoz tartozása vagy politikai meggyőződése miatt üldöztetés veszélyének lenne kitéve, vagy az a veszély fenyegeti, hogy halálra ítélik, kínozzák vagy más embertelen bánásmódnak, büntetésnek vetik alá, és nincs olyan biztonságos harmadik ország, amely befogadja; valamint megjelenik a felülvizsgálati felhívásra. Ez lényegében a tolerált (el nem távolítható) külföldinek szóló jogállás. A változás nyomán már a menekültügyi hatóság is dönthet a kérelmező kiutasításáról és a beutazási, tartózkodási tilalom elrendeléséről.

A menekültügyi hatóság a menekültként, oltalmazottként elismerés feltételeinek fennállását az elismerést követően legalább háromévente vagy a kiadási kérelem megérkezésekor felülvizsgálja, és ennek alapján a döntését visszavonhatja. Erre akkor kerül sor, ha a menekültet bíróság jogerős ügydöntő határozatában olyan bűncselekmény elkövetése miatt ítéli el, amelyet a törvény ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel rendel büntetni. A jogállások visszavonásával kapcsolatos jogvitában a közigazgatási perben a kérelmező személyes meghallgatása kötelező. A személyes meghallgatást a bíróság mellőzi, ha a külföldi a lakóhelyéről nem idézhető, vagy ismeretlen helyre távozott.

A menekült vagy az oltalmazott kétnyelvű úti okmányának kiállítását elutasító határozat, ami miatt nem tud utazni – holott erre az úti okmány birtokában rövid, három hónapot meg nem haladó tartózkodás esetén vízum nélkül is lehetősége lenne³¹ –, bírósági felülvizsgálatnak vethető alá. A közigazgatási per három napon belül indítható meg, a bíróság a keresetről nyolc napon belül véglegesen dönt. A bíróság döntésében a menekültügyi hatóság döntését megváltoztathatja, ez tehát eltér a rendes (menekültügyi) közigazgatási ügymenettől.

7. ZÁRSZÓ

Az új eljárási rend bevált, jól vizsgázott például egy macedón menekült ügyében.³² Az ex-miniszterelnöknek, akit hazájában korrupció miatt két év börtönbüntetésre ítélték, nem volt útlevéle, de személyi igazolvánnyal sem léphetett be Magyarországra. Ezért vagy a belügyminiszter engedélyével utazhatott volna be az országba – ennek hiányában a többi menedékkérőhöz hasonlóan a tranzitónában kellett volna várakoznia –, vagy egy, a magyar állam által kiállított, egyszeri utazásra jogosító okmány bemutatásával érkezhettek, ahogyan az Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal jelentésében is szerepel. Bár ilyen okmányt jogszerűen csak magyar vagy uniós állampolgároknak lehet kiállítani, a magyar konzuli szervek ezt a joghézagot áthidalták. A macedón férfi menekültként való elismerésének jogszabályi feltételei a hivatal szerint fennálltak, mivel megalapozott volt azon félelme, hogy visszatéré-

³¹ *A menekültek vízumkötelezettségének eltörléséről szóló, 1959. április 20-án, Strasbourgban aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről szóló 2009. évi XC. törvény.*

³² Ehhez lásd „Gruevszki megkapta a menekültstátuszt” *HVG* 2018. november 20. bit.ly/31PLeBz; „Gruevszki-ügy exkluzív – Íme a részletek” *Magyar Idők* 2018. november 20. bit.ly/2UNRQyM; „Válasz Orbán Balázs államtitkárnak” *Helsinki Figyelő* 2018. november 20. bit.ly/2OP1rS0; „Pintér titkolja, ő adott-e engedélyt Gruevszki belépésére” 2018. december 1. <http://bit.ly/2ORPbAg>.

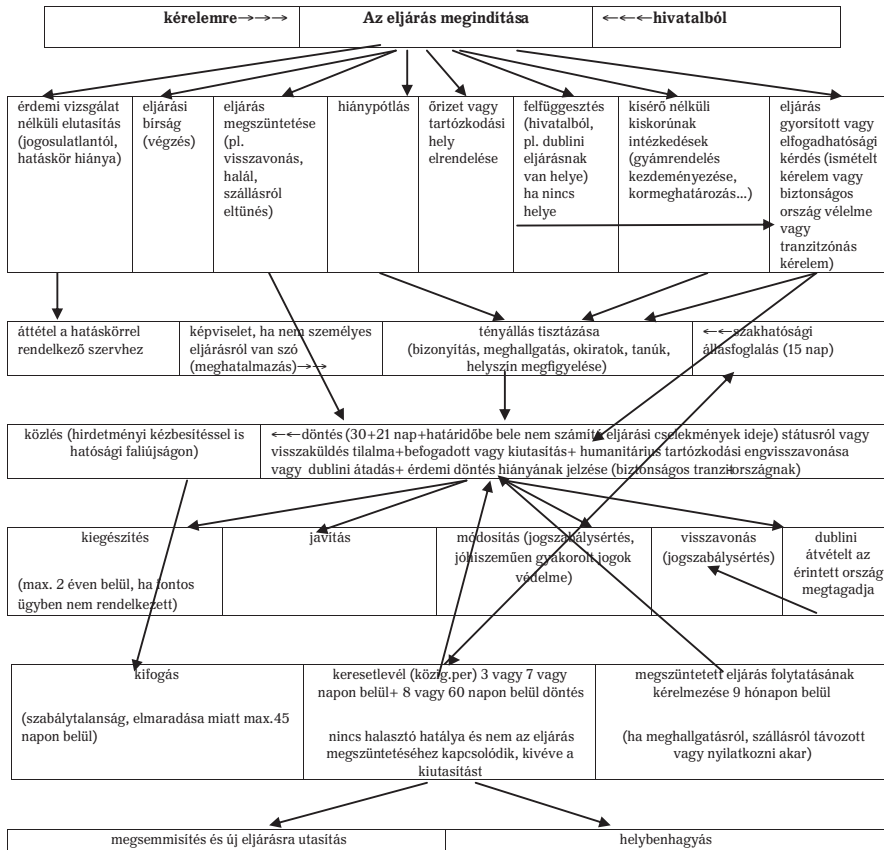
se esetén hazájában veszélyben lenne az élete, politikai múltja és véleménye, illetve az új kormány részéről őt ért koholt vádak miatt a hatalom üldöztetésének lenne kitéve, különös tekintettel arra, hogy állítása szerint az új kormány nyomást gyakorolt a bíróságra. Nem kért a magyar a kormány által biztonságosnak ítélt Szerbiában és Montenegróban védelmet, mert Macedónia mindkét országgal jó kapcsolatot ápol, kiváló köztük az együttműködés, így félő volt, hogy akár Szerbiába, akár Montenegróba való visszatérése esetén átadnák őt a macedón hatóságoknak. Ezen érv alapján a kérelmező a gyorsított eljárásban egyből megdöntötte a vélelmet, hogy az EU tagjelölt állama, amely a kormányrendelet alapján másoknak biztonságos, az rá nézve nem. Ezek alapján a hivatal szerint kérelme elfogadható volt, és az alapos tényfeltárás alapján valószínűsíteni tudta az őt ért diszkriminációt, a koholt vádak alapján ellene indult eljárások jogszerűtlenségét – mivel hazájában az igazságszolgáltatás pártatlansága megkérdőjeleződött –, valamint azt, hogy az őt ért jogszerűtlenségek olyan mértékben súlyosak, hogy azok elérik az üldöztetés szintjét.

A részletes bizonyítási eljáráshoz a magyar diplomaták segítségével Budapestre jutott férfi ügyében egy bő hét elegendő volt, bár erre legalább hatvan nap állt volna rendelkezésre, pedig a kérelmező nem volt sem kiskorú (akinek soron kívül kell a kérelmét elbírálni), sem sérülékeny csoportba tartozó. „Átlagos” kérelmezőként a többiekől eltérően azonban nem tartották fogva, nem kellett a tranzitban sem várakoznia. Hiába kérték a kiadatását, a férfi továbbra is biztonságban lehet Magyarországon.

Az új rendszer láthatóan gyors, hatékony és emberséges is tud lenni, ha azt megfelelő állami érdekek indokolják. Egyéb esetekben ugyanakkor a kérelmezőkre az alábbi ábra szerinti hosszadalmas eljárás vár, amelyben az emberi jogok és az emberség minimuma kapott csak helyet.³³

³³ Tóth Judit: „From the Minimum of Human Rights to the Maximum of national Defence: Transformation of the Asylum Law in Hungary” in MAJTÉNYI–TAMBURELLI (5. l.) 129–145.

1. ábra: Elismerési eljárás

2. ábra: Visszavonási eljárás

